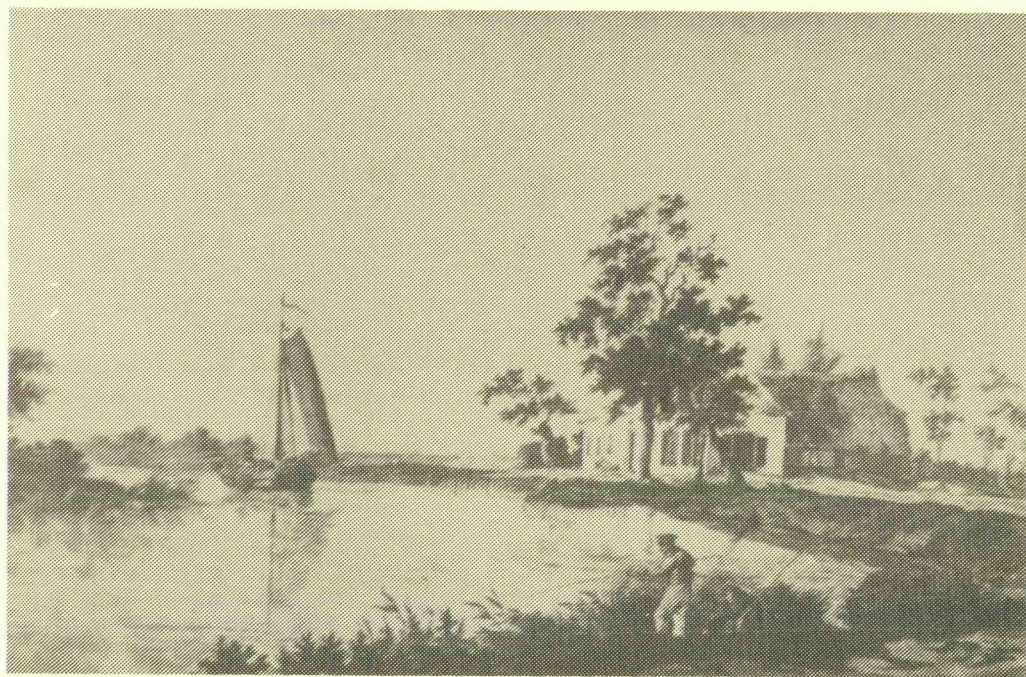

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE „HISTORISCHE VERENIGING SOEST”

7e jaargang nr. 4 -lente 1987

Foto omslag

Het Veerhuis aan de Kleine Melm, gesticht in 1681.

Gravure van rond 1800

foto Prentencabinet

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur:

Voorzitter	:	P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
Secretaris	:	Mevr. E. Stolwijk, Kruisweg 2, Soest
Penningmeester	:	J.Th. van der Putten, Leeuwerikweg 30, Soest
Overige leden	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
		A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest
		J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a, Soest
		W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest
		W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest
		G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam
Redactie	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Vormgeving	:	F. Elsmann, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,- per jaar.

Betaling is mogelijk op:

de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest,
nummer 54.59.21.8.

dan wel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te
Soest, rekeningnummer 3599.02.235. (Giro van de bank 212775)

HISTORISCHE VERENIGING SOEST.

Bestuursmededelingen Lente 1987

De jaarvergadering, op 10 maart l.l. te Soesterberg in "'t Zwaantje" gehouden, is vlot verlopen. De contributie voor 1987 is ongewijzigd vastgesteld, en ingesloten treft u de acceptgirokaart. Mogen wij op een vlotte betaling door alle leden rekenen? Waarvoor dan onze dank.

Het jaarverslag over 1986 zal in het volgende nr. van "Van Zoys tot Soest" worden opgenomen.

Na de ledenvergadering hield de heer W. Top een interessante inleiding over de geschiedenis van Soesterberg. Besloten is om in het najaar dit onderwerp nog eens te behandelen, want de heer Top was nog lang niet uitgesproken over de geschiedenis van zijn geboortedorp.

Programma Lente 1987.

14 April aanstaande werkgroep Genealogie:

Half acht 's avonds in de Oudheidkamer. Naast het uitwisselen van gegevens aan elkaar, zal speciaal aandacht worden besteed aan "De familie Stalenhoef" door Gerard Staalenhoef. Welkom zijn alle Stalenhoeven en Staalenhoeven, dus ook "niet" leden.

12 mei 1987 om 20.00 uur in de Oudheidkamer. Vervolg van het gesprek over de inventarisatie van "Monumenten en beeldbepalende panden in Soest".

De heer Drs. R. Blijdenstein van de P.P.D. heeft weer zijn medewerking toegezegd.

16e Juni 1987, Werkgroep Genealogie.

Half acht in Oudheidkamer. Uitwisseling van gegevens, en voorts "Oude verhalen van vroeger" Hans de Beer heeft de verhalen op de band, of hij brengt de "Vertellers" mee naar de Oudheidkamer. "Weet je nog van toen".

In de maand juli, i.v.m. de vakantie geen bijeenkomst. De "Cie Historische Optocht Landjuweel 1987" zal in april een voorlichtingsavond houden over "Middeleeuwse kleding". Zie hiervoor de persberichten.

Het Bestuur.

1. The first part of the report
describes the general situation
of the country and the
state of the economy.
It also mentions the
state of the
army and the
state of the
navy.

2. The second part of the report
describes the state of the
economy and the
state of the
army and the
navy.

3. The third part of the report
describes the state of the
economy and the
state of the
army and the
navy.

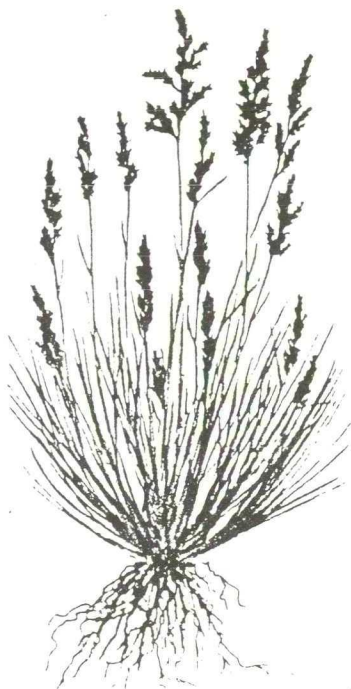
DE BUNT EN OMGEVING OMSTREEKS 1900 door W.H.A. Klein

De buurtschap de Bunt dankt zijn naam aan het gras dat overvloedig groeide op de arme zandgronden waarop zij gelegen is t.w. het Buntgras. Thans is deze buurtschap het hart van Soest-Zuid met als kern de "Zuid Promenade". Dit gebiedje werd in het vorige artikel "Het Seminarie op de Bunt", 7e jaargang nr. 3, beschreven.

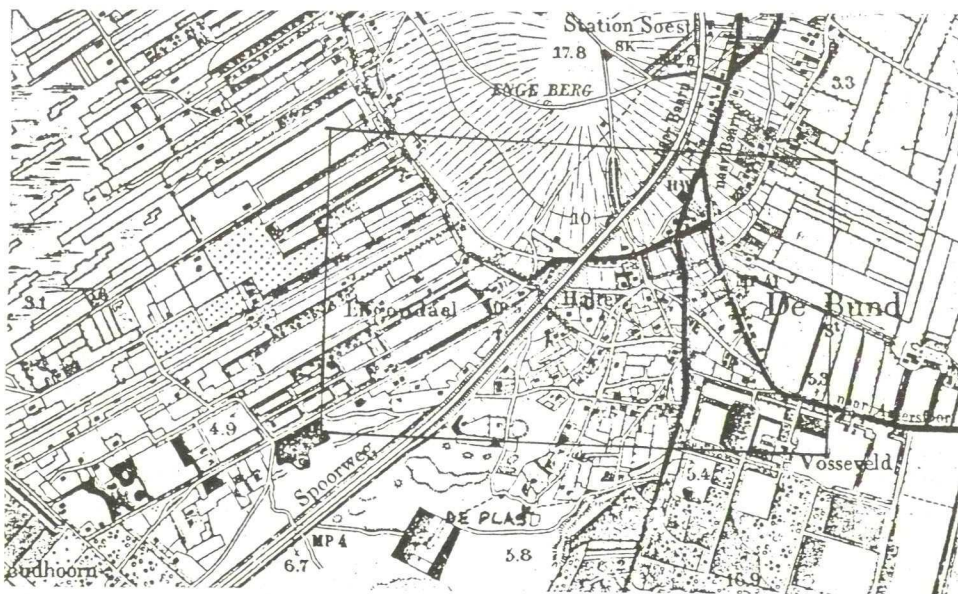
Dit vervolg gaat als een wandeling om genoemde kern door het gebied waarbij wij diegenen ontmoeten die in de gesprekken, over dit stukje geschiedenis van de Bunt, ter sprake kwamen.

Ter verduidelijking is een schetskaartje bijgevoegd en de topografische kaart van het gebied. De blokjes op de schetskaart geven alleen ongeveer de ligging van de gebouwen aan, met nummers die ook in de tekst terug te vinden zijn. Niet iedere bewoner van de Bunt is ter sprake gekomen in de gesprekken zodat de opsomming niet volledig is, doch de meesten wel.

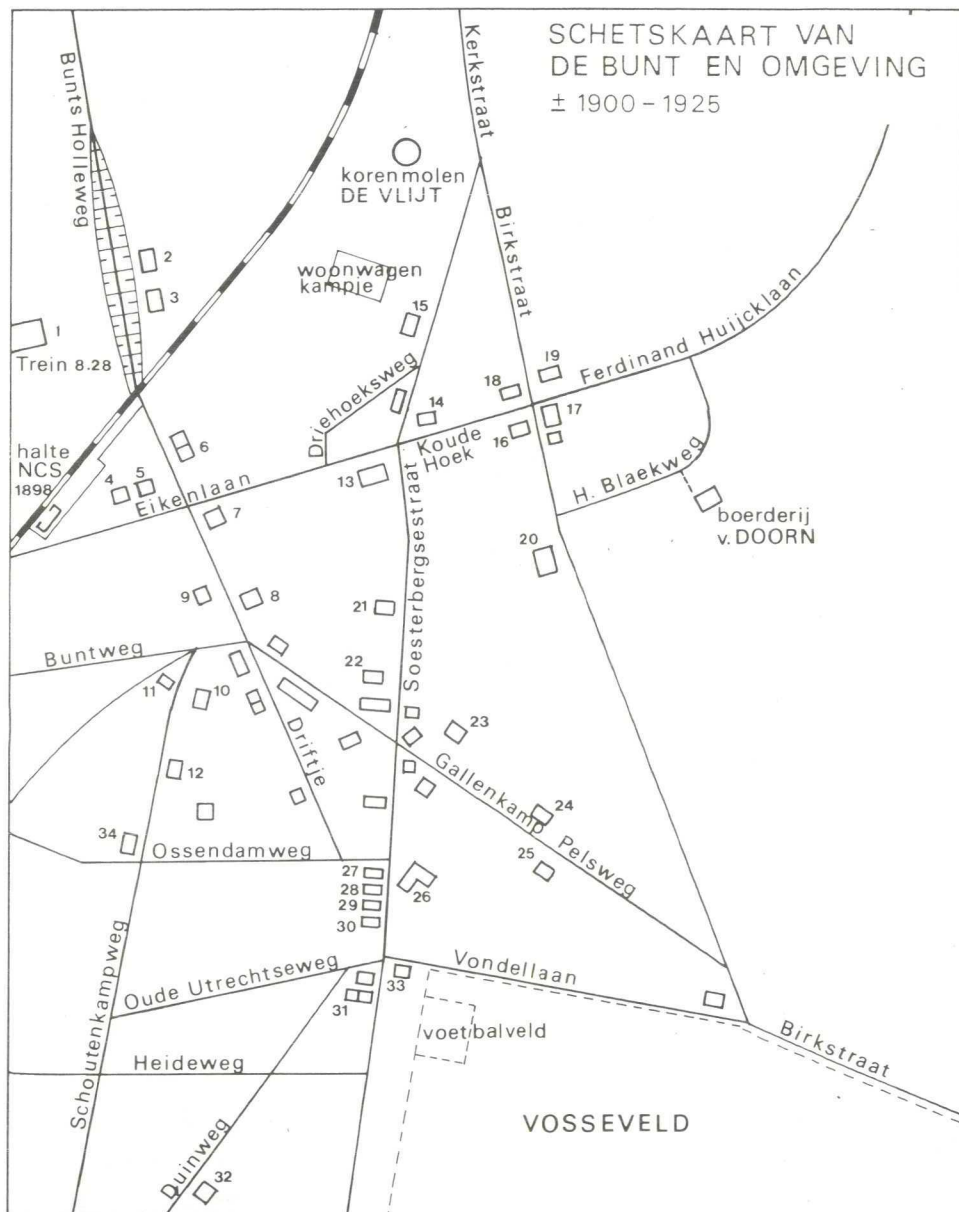
Uit de topografische kaart blijkt de grote spreiding van de gebouwen. Dit is niet te verwonderen met slechts 5300 inwoners in 1910 verspreid over het grote oppervlak van Soest.

Buntgras
Corynephorus canescens

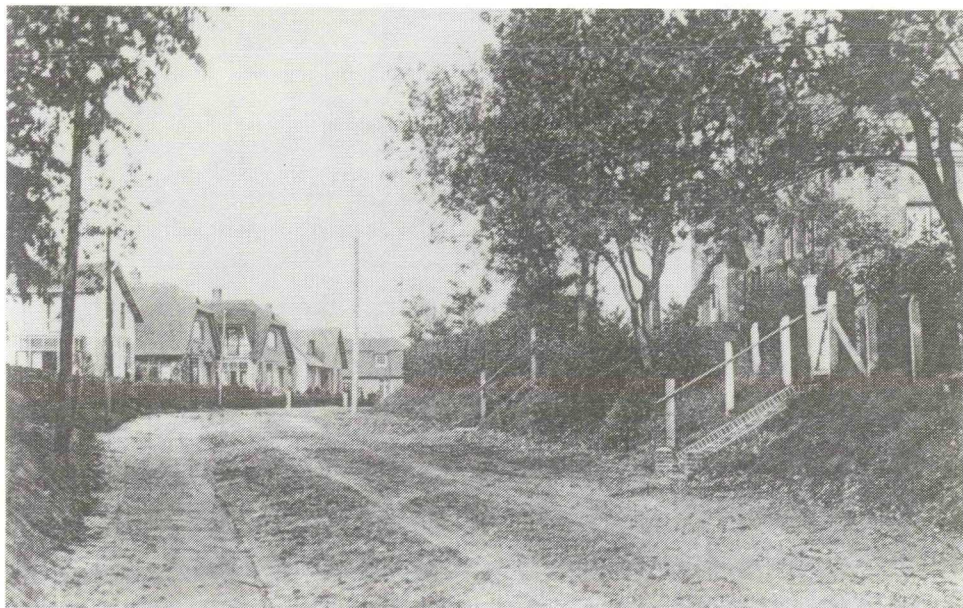

De meesten hadden dan ook een redelijk stuk grond bij hun woningen voor het verbouwen van groenten, rogge of boekweit en het houden van één of meer varkens of geiten. Tijdens de wandeling zal worden ingegaan op enkele facetten van het leven in de onderhavige periode.

De wandeling begint aan de noordzijde bij de Bunts Holleweg, thans Kolonieweg. Dit is het ingegraven vervolg van de Molen- of Schaapsweg die over de Eng loopt. Langs deze weg dreef dagelijks de herder met zijn hond de schaapskudde over wat thans het Driftje heet en de Duinweg naar de heide.

Deze heide was vanaf de stichting van Soest in 1028 als Frankische Villa voor gemeenschappelijk gebruik: de Almende. Naar gelang de grootte van hun bedrijf hadden alle Soesters gebruiksrecht voor het weiden van schapen en het steken van plaggen.

De Bunts Holleweg, thans Kolonieweg

Op de rand van de Eng tussen de Nieuweweg en de Bunts Holleweg werd in 1910 een herstellingsoord gebouwd voor de kinderen van minder draagkrachtigen uit Amsterdam om hier een vakantie te kunnen doorbrengen. Het initiatief hiertoe werd genomen door een groep heren die elke morgen met de trein van 8 uur 28 naar hun werk reisden. Zij brachten het geld bijeen voor de realisering en brachten het geheel onder in de "Stichting Trein 8.28" (1). Het vakantieoord verhuisde nog naar Vosseveld en werd, toen er geen behoefte meer aan bleek te zijn, opgeheven.

Aan de overzijde van de Bunts Holleweg liet de heer Isings zijn huis (2) bouwen. Tussen zijn huis en het spoort bouwde in 1914 de drukker Hinderdaal (3), die gevlucht was uit Antwerpen, een woning met drukkerij. In dit verband kan vermeld worden dat meerdere Belgische families zich in de oorlog 1914-18 in Soest vestigden. Bij Amersfoort aan de weg naar Soesterberg werd toen "Albertsdorp" gesticht, waar geïnterneerde Belgen ondergebracht werden, dus militairen die gevlucht waren.

Direct na de spoorwegovergang rechts was de opgang naar het perron van de halte "Nieuweweg" van de Nederlandsche Centrale Spoorwegmaat-

Herstellingsoord trein 8.28

schappij (NCS) die in 1898 in gebruik genomen werd. Er was slechts een houten abri in het begin en er werd gestopt op verzoek. Overdag door het zwaaien met een witte doek en 's avonds met een olielamp of een zo nodig brandende krant. Later is er een stenen gebouwtje geplaatst. Deze halte werd opgeheven toen het station Soest-Zuid op zijn huidige plaats in gebruik genomen werd.

In de diepte tussen het perron en de Eikenlaan stonden twee huisjes resp. bewoond door van Vliet (4) en Truus Polo met Hanna Mol (5), thans afgebroken.

Schuin tegenover hen in de dubbele woning, die er nog staat, kwam tegen het einde van de periode de familie van den Heuvel wonen. De heer van den Heuvel (6) kwam hier als onderwijzer voor de op te richten "school met de Bijbel". Deze begon in twee lokalen van de Openbare School naast "De Gouden Ploeg". Het schoolgebouw werd gerealiseerd in 1930 aan de Driehoeksweg en was de derde Christelijke school in Soest. De eerste was de Da Costa school in 1895, de tweede de Op Hees school, later Insingerschool, in 1909.

Aan de andere hoek bij deze kruising waar thans nog een zeer oude beuk staat was een boerderijtje (7) waar niets van te achterhalen was. Iets verder aan de Kolonieweg woonde en oefende zijn bedrijf uit de kolenhandelaar (8) Meijering. Zijn overbuurman was Jan Kraai (9).

Aan de Schoutenkampweg aangekomen naast bakker de Vries woonde baker Westhof (10), die evenals Dít uit de Koekoek (zie art. Seminarie) vele Buntaren het levenslicht hielp aanschouwen.

Op de splitsing van de Schoutenkampweg en de Buntweg waar thans het gebouw van het artsencollectief "de Bundeling" is stond een wit Soester huisje (11). Hier woonde eerst de familie van 't Klooster die na het gereedkomen van hun huis aan de Duinweg 23 daarheen verhuisden.

Boerderijtje hoek Schoutenkampweg/Buntweg 1963

Klaas Ooyen volgde hen op in het oude huis. Even voorbij baker Westhof woonde Arie van den Berg (12), bijgenaamd de Jood, die in zijn onderhoud voorzag als muzikant. Met zijn harmonika speelde hij op feesten doch die ook al spelend langs de huizen geld ophaalde.

Terug naar de Eikenlaan om deze te volgen in Oostelijke richting. Links is de Driehoeksweg, hieraan woonde Kees de Kruyf met als beroep mannenscheerder. Deze heeft later na de Birkstraat nog een tijdje in het Seminarie gewoond. Hij werd ernstig ziek en in een gesticht opgenomen. Hoewel niet in de onderhavige periode doch aansluitend werd hier in 1930 de "School met de Bijbel" gesticht, thans de Savornin Lohman school.

Het eerste hoofd was de heer Holst, voorts waren er aan verbonden de heer van den Heuvel en de dames Pontier, van den Berg en Brand.

Na het passeren van de Driehoeksweg kruist de Eikenlaan de Soesterbergsestraat. Deze kruising stond bekend onder de naam "Koude Hoek". Rechts op de hoek waar nu de Bondsspaarbank is bevond zich de kruidenierszaak (13) van van 't Klooster.

Schuin tegenover hem op de hoek het huisje (14) van Reyer van Duinen, veehandelaar (zie bijgaande foto waarop nader zal worden ingegaan). Thans is hier de sigarenzaak van de heer Meyering, zoon van de kolenhandelaar die wij eerder ontmoetten.

Het eerste huis links op de foto staat op de hoek van de Driehoeksweg. Het huisje met de witte gevel (15) werd bewoond door Teus en Goosje Roete. Hier staat nu de slagerij v.d. Salm.

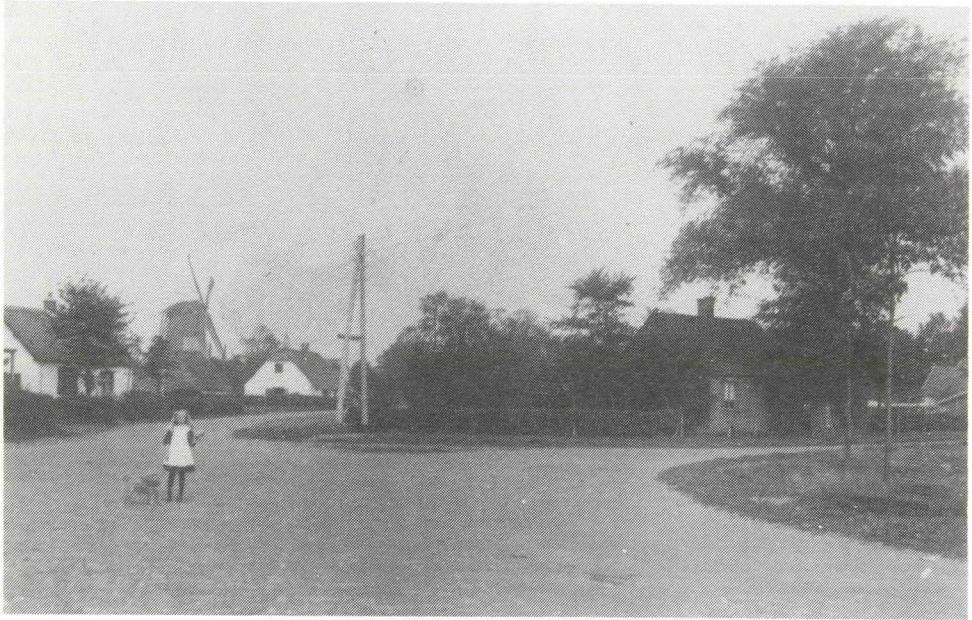
Gezicht bepalend voor dit deel van Soest is de op de achtergrond zichtbare korenmolen "de Vliet". Deze molen was oorspronkelijk een watermolen in de Zaanstreek. Deze werd in 1852 opgekocht door de heer

Wester uit Utrecht en herbouwd op de rand van de Eng als korenmolen. De molen werd verhuurd aan Friederich Schoppenhouwer, ex-onderofficier in West-Indië.

Voor hem was het blijkbaar een winstgevende zaak daar hij enkele jaren later de molen kocht. Om ook bij windstil weer te kunnen malen liet hij er een stoommachine bijbouwen.

De molen werd afgebroken doch de molenaarswoning staat er nog.

In het gebied tussen het begin van de Soesterbergsestraat en het spoor bevond zich een klein woonwagenkamp dat ondertussen is opgeheven.

De Koude Hoek met korenmolen "De Vlijt"

De Eikenlaan komt uit op de Birkstraat, aan de overkant begint de Ferd. Huycklaan, ook deze wegkruising werd door enkelen "Koude hoek" genoemd daar het café (16) op de hoek rechts, van Voskuilen, die naam droeg alsmede de bushalte (17) aan de overkant met de politiepost er naast. Op de andere hoek van de Eikenlaan was de melkhandel Kinderdijk (18) met er tegenover de fietsenhandel (19) en later taxibedrijf van Boeyen. Vanuit hetzelfde pand oefende de broer zijn beroep van loodgieter uit. Dit huis werd in 1969 afgebroken. Aan de Birkstraat in de richting Amersfoort was vanouds de pleisterplaats en café "De Roode Haan" (20). Hier waren voer- en drinkbakken voor de paarden en voor de voerlieden een rustpunt.

Vanuit de Soesterbergsestraat werd de achterkant van het café bereikt langs een overgroeid paadje. In de achterdeur was een luikje waar men, in een meegebrachte fles, jenever kon kopen, om vooral in het week-einde het leven wat op te fleuren.

In dit verband zal hier even stilgestaan worden bij een facet dat

niet alleen betrekking heeft op de Bunt doch geheel Soest. Veel van de kleine boertjes en daggelders werden per dag aangenomen als er werk was en hadden daardoor vooral in de wintermaanden vaak geen werk, zij leefden dan op crediet. Dat ging gemakkelijk want er was veel concurrentie, er waren nl. vele kruideniers, bakkers, melkventers en cafeetjes. Als de schuld te veel opliep en men geen crediet meer kreeg ging men naar een ander. De meesten betaalden in de maanden dat er veel werk was geleidelijk aan hun schulden af. Er waren echter die misbruik maakten van de situatie en die bleven weg van de zaken waar hun schuld te hoog was opgelopen. Een melkventer werd soms door mensen met een schuld van f 10,- tot 20,- verboden nog een voet op het erf te zetten. Op een liter melk werd in die tijd 3 cent verdiend. Er moesten dus heel wat liters verkocht worden om zo'n strop weer goed te maken. Er werd bij verteld dat dit over het algemeen mensen waren waar je het eigenlijk niet van verwachtte vandaar dat het zo kon oplopen.

De meesten deden er alles aan om hun schulden af te lossen. Sociale voorzieningen waren er niet in die tijd. Een kleine ondersteuning van de kerk was het enige wat de armen kregen. Deze werd zondags na de dienst uitgereikt. Het moeilijkst hadden het weduwen en een enkele gescheiden vrouw die soms met veel kinderen achterbleven. Deze vrouwen dwongen respect af daar zij het toch klaarspeelden hun kinderen goed groot te brengen. Bij enkele gezinnen was de armoede zo groot dat zij in twee groepen naar de kerk gingen wegens gebrek aan schoeisel.

Na deze stop bij "de Roode Haan" vervolgen wij de tocht langs het paadje naar de Soesterbergsestraat. Aan de overzijde hiervan staat nog steeds het huis (21) van Kees Zeef, de kolenboer. Tussen hem en de kruidenier Veenendaal woonde de familie van Es (22). De heer van Es werkte op de zeepfabriek "De Duif" van Pleines in Den Dolder. Zo als allen die in of buiten Soest werkten liep hij elke morgen over de heide naar zijn werk. Anderen liepen elke dag nog veel grotere afstanden naar hun werk omdat daar veel meer dan in Soest te verdienen was.

Ter vastlegging in het kort de geschiedenis van de zeepfabriek De Duif. Oorspronkelijk te Amersfoort brandde deze daar af en werd herbouwd naast de spoorhalte Den Dolder in 1902. Door de woningbouw voor medewerkers en de komst van de Willem Arntz Hoeve ontstond een dorp dat in 1912 officieel de naam Den Dolder kreeg. Oorspronkelijk was dit de naam van een Ridderhofstede onder de Lage Vuursche naast Pijnenburg.

Bij de kruising van de Verlengde Kolonieweg naar de Gallenkamp Pelsweg komen wij oude bekenden tegen t.w. de burenen van het Seminarie waarover in het vorige artikel bericht werd. De Gallenkamp Pelsweg was toen een grindweg, in 1911, genoemd naar de burgemeester Pieter Gallenkamp Pels geboren 1801, benoemd 11/2-1850 overleden 15.3.1869. Hij was de opvolger van burgemeester van Steyn van Hensbroek die in 1849 op 80-jarige leeftijd gepensioneerd werd.

Aan de Gallenkamp Pelsweg waren behalve de gebouwen op de hoek slechts drie boerderijtjes t.w. achter de bakkerswinkel waar nu de firma Dumee is, Jan van den Berg (23). Halverwege naar de Birkstraat de boerderij (24) van Klaas van der Grift en schuin tegenover die van van Doorn (25), die er thans nog staat.

Aan de Soesterbergsestraat schuin tegenover de Ossendamweg was en staan thans nog de gebouwen (26) van Zwanink die een bodedienst in wijde omgeving onderhield.

Tegenover waren gevestigd Floor (27) de slager, Floor (28) de melkboer en daarnaast de families Krete (29) en Dorrier (30).

Voorbij genoemde woningen kwam de Oude Utrechtscheweg uit op de Soesterbergsestraat waarop links de Duinweg naar de Lange Duinen voerde.

In deze hoek lagen de gebouwen van de boerderij "Kraailust" (31) waartoe de meeste grond tot de Heideweg behoorde.

Aan de Duinweg het huis (32) van de familie van 't Klooster waarover bericht werd in het begin van deze beschrijving.

De boerderij "Kraailust" was eigendom van de slager Boon te Utrecht en verpacht aan de heer Kraaikamp. Het terrein werd gebruikt als weiland, voor de akkerbouw werden terreinen op de Eng gepacht. Zoals uit bijgaande foto te zien is stonden de weilanden naast de boerderij in najaar en winter soms blank en kon er als het vroor geschaatst worden. Met op de achtergrond de gebouwen van "Kraailust" schaatsen er Mevrouw de Ruiter-Kraaikamp met jongere broer en zus en enkele buurjongens. Naast akkerbouw en veeteelt kocht de heer Kraaikamp ook het slachtvee op voor de heer Boon. Naast de woning stond een grote schuur en stal. De woning bestond in feite uit twee afzonderlijke woningen, waarvan er één verhuurd werd.

IJspret op de boerderij "Kraailust" 1915

Hiervoor was veel belangstelling. Soest was nl. door de spoorverbinding in 1898 goed bereikbaar geworden. Dit had tot gevolg dat, vanwege de mooie omgeving, Soest in trek kwam als vakantie-oord maar ook voor de vestiging van gepensioneerden.

In 1914 kwamen er Belgische vluchtelingen bij.

Als extra inkomsten verhuurden vele Soesters enkele kamers van hun huis voor zomergasten of zoals wij nog zullen zien, bouwden noodwoningen op hun terrein voor verhuur voor langere perioden.

Na 1913, toen de vliegheide militair vliegekamp werd, kwamen de offi-

cieren met hun gezin in Soest wonen. In Soesterberg werden de onder-officiëren gelegerd.

De echtgenoten van de officieren zorgden voor de nodige roddel. Zij wensten aangesproken te worden met "Mevrouw".

Nu was het in Soest de gewoonte om slechts de echtgenoten van notabelen met Mevrouw aan te spreken. Wat verbeelden deze jonge nieuwkomers zich wel!

Tegenover Kraailust op de hoek van de Vondellaan, toen slechts een zandpad, stond het huis (33) van de familie de Bruin.

Dit heeft moeten wijken voor de verbreding van de Vondellaan.

In een bijgebouw was de klompenmakerij waar de Buntenaren hun klompen betrokken. Tussen Vondellaan en Birkstraat staat nog steeds het boerderijtje van de familie van der Grift. In de beschreven periode was dat de weduwe van der Grift met kinderen, haar man was namelijk jong gestorven.

Als ondersteuning kreeg zij het baantje van straatlantaarnaansteker. Het terrein tussen Vondellaan en Soesterbergsestraat behoorde tot het buiten "Vosseveld". Hier lag een voetbalveld en rond een boomgaarde was een brede sloot waar in de winter geschaatst mocht worden. Alvorens de Soesterbergsestraat te verlaten en de Ossendamweg op te gaan nog iets over de beplanting. Zoals in het voorgaande artikel vermeld, was de wegbeplanting eiken met sparren er tussen. Deze laatsten werden tenslotte door de gemeente opgeruimd toen de meesten getopt waren om als kerstboom dienst te doen.

Aan de Ossendamweg bij de Schoutenkampweg woonde de kunstschilder Keus (34).

(wordt vervolgd)

Reproducties van alle foto's: Fotografie Van Oosten

SOESTERBERG III

door P.J. v.d. Breemer

In het vorige nummer van "Van Zoys tot Soest" hebben wij wat namen genoemd van de oudst bekende families die in de achttiende eeuw in Soesterberg zijn gaan wonen.

De meeste gegevens daarvoor waren te vinden in het Doopboek van de RK Kerk van Soest.

In deze aflevering willen wij u iets laten zien van de grondeigendom te Soesterberg in de tijd van de Franse overheersing, begin 1800.

In 1810 moesten alle landerijen in Soest worden opgemeten, waarschijnlijk voor de invoering van een grondbelasting.

Op 8 November 1810 trokken de landmeters het veld in; ieder perceel werd opgemeten en in kaart gebracht. De maat werd aangegeven in morgen en in roeden. Eén morgen is 600 roeden, en de morgen is nu 6/7 ha. De volgende staat werd opgesteld:

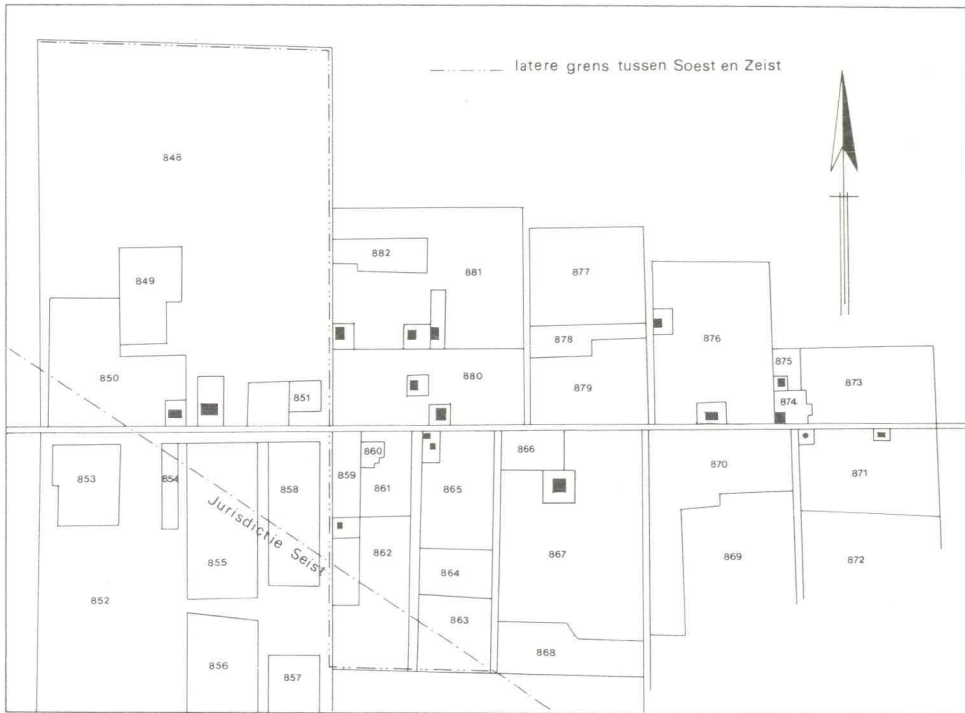
Staat van de opneming

der landerijen, gelegen in de Gerechte van Zoest ende Birckt

gemeten door den landmeter J. Glimmerve., ge.....en door mij

Arend Tesselhoff, geadsisteerd met Johannis Staal, gerechtsbode,

begonnen den 8e van Slagtmaand 1810

Fragment van FIGURATIVE-KAART opgemaakt in den Jare 1809

no.	land	namen der eigenaren	morgen	roede
1	bouwl	de manne conventen te Amersfoort	-	331
2.	weil.	dezelfen	6	256
3	weil	Peter Izakz Stalenhoeff	8	450
4	bouwl	dezelfen	-	467
5	bouwl	de manne conventen te Amersfoort	2	393
6	weil 5 per.	dezelfen	43	118

En zo voorts.

Men begon aan de grens van de Gemeente Amersfoort, en iedere volgende werkdag werd er gemeten en getekend. Ruim 200 percelen in de pol-der van Amersfoort tot Baarn, ruim 300 op de Eng, ca. 100 in de Birkst, 100 op 't Hart, ook ca. 100 rond het Soesterveen, dat nog voor een groot deel niet was ontgonnen. Dan volgen er nog een 50 percelen bij Pijnenburg en Hees, maar dat zijn erg grote stukken heide, waar-in weer kleinere perceeltjes bouwland zijn opgenomen. En toen kwam op Zaterdag 23 December "De Berch" aan de beurt. Hieronder volgt "de staat van opneming" van dat stuk van "de Ge-rechte van Zoest".

den 23e van Wintermaand

no.	land	namen der eigenaren	morgen	roede
848	buitenplaats	de heer Paul Wm. Bosch	71	554
	en bosch			
849	bouwl	dezelfen	4	84
850	bouwl	dezelfen (w.v. 5M 130 R. onder Sijst)	8	492
851	bouwl	dezelfen	-	299
852	buitenplaats	dezelfen	66	128
	en b...			
853	bouwl.	dezelfen onder Sijst	4	54
854	bouwl	dezelfen onder Sijst	1	151
855	bouwl	dezelfen onder Sijst (w.v. 1M, 29R onder Soest)	7	411
856	bouwl	dezelfen onder Sijst	7	68
857	bouwl.	dezelfen "	4	546
858	bouwl	dezelfen " (w.v. 4M 60R onder Soest)	6	505
859	bouwl	Johan Croes	1	371
860	bosch	dezelfen	-	268
861	bouwl	dezelfen	2	203
862	bouwl	dezelfen waarvan 5 M 150 R onder Sijst	12	592
863	bouwl	Rijk Buytenhuys 1 M 100 R onder Sijst	4	115
864	heiveld	dezelfen	2	470
865	bouwl	dezelfen	10	178
866	bosch	Johanna Hartman, wed. Wouter Teunisse	1	573
867	bouwl.	dezelfen	19	363
868	heiveld	dezelfen	12	199

den 27e van Wintermaand

869	bosch	Jan van den Hengel	17	35
870	bouwl	dezelfen	11	152
871	bouwl	Gerrit van Breukelen	7	153
872	heiveld	dezelfen	21	471
873	bosch	de Roomsche armen te Zoest	7	39
874	bouwl	dezelfen	-	514
875	bouwl	Jan Tammer	-	413

den 28e van Wintermaand

876	bouwl	Jan van den Hengel	16	475
877	bouwl.hage	Johanna Hartman, wed. Wouter Teunisse	8	531
878	bouwl.dito	dezelfen	4	26
879	bouwl.dito	dezelfen	6	592
880	bouwl.hage	de erve Cors.Willemz Smorenborg, Jan Gerritje Antje Dorrestyn, Gerrit Smorenborg en Rijk Buytenhuys	7	297
881	bouwl.dito	Dorp Zoest	8	364
882	bosch	dezelfen	2	99

den 30e van Wintermaand

883	bosch	Dorp Zoest)	-	246
884	bouwl	dezelfen) gelegen in 't Kort Eind	1	159
885	weil	dezelfen	1	481

De plattegrond, die in 1810 van deze opname is gemaakt, laat ons heel interessante dingen zien.

Opmerkelijk zijn de kaarsrechte lijnen, loodrecht op de Amersfoortse weg, die omstreeks 1650 tussen Amersfoort en Utrecht was aangelegd over de toen onbewoonde heide.

De zogenaamde "Vakken" zijn hier duidelijk te vinden.

Die Amersfoortse weg zou trouwens net in die jaren bestraat zijn, op last van Napoleon, i.v.m. het vervoer van de legertroepen. Dus mogelijk was het toen al de Amersfoortse Straatweg.

Ook in de particuliere eigendommen, die hier staan aangegeven, is heide en bos volop aanwezig.

De grens van de "Jurisdictie Seist" is later gewijzigd, en de nieuwe grens tussen Soest en Zeist is aangegeven door een ---.---.---.---. lijn. Waarom wijzen we hierop?

De grote zwarte stippen in de percelen 848 t/m 858, die allemaal in het bezit zijn van Paul Wm Bosch, geven de huizen aan. In 1815, na het vertrek van de Fransen uit ons land, moest iedere gemeente opga-
ve doen van de stand van zaken. (Zie "Van Zoys tot Soest" 3de jaar-
gang no 4).

In die opgave staat dat er in Soest toen drie buitenplaatsen waren, genaamd Blijendaal, Middelwijk en Storenberg.

De buitenplaats van de heer Paulus Willem Bosch (Van Drakenstein) heette "Sterrenberg", en die lag in 1810 nog in het Gerecht Zoest.

Door latere grenswijzigingen tussen de gemeenten Soest en Zeist kwam de buitenplaats, de woning dus, in de gemeente Zeist te liggen. Het

koetshuis staat er trouwens nog. Het zou nu heel goed mogelijk kunnen zijn, dat met dat "Storenburg" in de opgave van 1815 bedoeld is

"Sterrenberg" op "De Berch". Nader onderzoek in het Rijksarchief te Utrecht zou hier opheldering kunnen verschaffen. Alles werd met handschrift vastgelegd.

handschrift vastgelegd, en het is misschien wat onduidelijk geschreven. Dan zou daarmee het raadsel van "Storenberg" zijn opgelost. Paulus Willmer heeft hier een besigt van op 1888.

Paulus Willem heeft hier een bezit van ca. 180 morgen, maar in de omgeving van Hees is er ook nog ca. 100 morgen op zijn naam geboekt. Wanneer we verder op het kaartje de getekende huizen tellen, zijn er

wanneer we verder op het kaartje de getekende huizen tellen dan komen we tot vijftien. Dit zou dan betekenen dat er toen in Soesterberg ongeveer $15 \times 6 = 90$ mensen woonden. Heel Soest had in 1815

260 huizen, inclusief de plaggenhutten, bewoond door 1560 personen, gemiddeld 5,38 personen per huis.

Na de Franse tijd is het aantal inwoners op "Den Berch" verder gestegen. Het wordt een dorpje, en in 1837 wordt "Den Berch" officieel

"Soesterberg".
Wij zijn benieuwd hoe die verjaardag zal worden gevierd.

Bron: Archief Hist. Ver. Soest, werkgroep Genealogie.

DE PREDIKANTSWONING IN DE KERKEBUURT

door wijlen Ds. J.J. Bos

Na het overlijden van Dominee J.J. Bos zijn zijn bezittingen bij diverse familieleden terecht gekomen. En daar Ds. Bos veel belangstelling had voor de geschiedenis van Soest, heeft hij er niet alleen veel over geschreven, maar hij heeft ook wel het een en ander aan tekeningen en foto's verzameld.

Mevr. Vogel, Buntweg 18, is (als één van die familieleden) in het bezit van twee zeer oude foto's van de "Predikants-woning", daterend

uit 1872 en 1886 vervaardigd door onze eerste Soester fotograaf, de heer Ebbenhorst.

Veel dank aan de familie Vogel, die deze foto's voor "Van Zoys tot Soest" beschikbaar heeft gesteld.

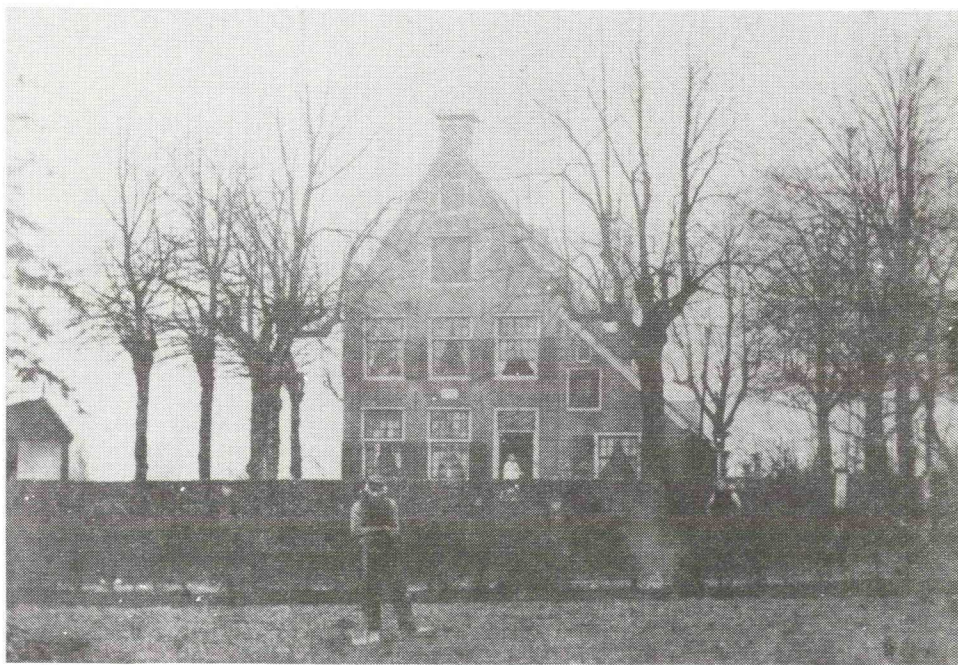
Uniek zijn ze, en wij laten hieronder Ds. Bos, die over de "Predikants-woning" het volgende heeft geschreven, zelf aan het woord.

De tegenwoordige predikants-woning, op de plaats waar ze nu staat, is een geschenk van Isaak Inssen.

Blijkens het opschrift op zerk no. 140, in de kerk, heeft deze "Het nieuwe Predikants Huis" bekostigd. Deze Heer Inssen overleed 23 Juni 1756, en was toen 93 jaren en 8 maanden oud. Op eenen steen, in wat toen de voorgevel van het huis was, leest men: "A^o = 1755 16e Mey Heeft Harmanus van Pembroek De Eerste Steen Van Dit Huys Gelegt". Derhalve had die plechtigheid plaats, ruim een jaar vóór het overlijden van den schenker.

Het front, vlak naar het noorden, zag uit op den Zwarten Weg, (verlengde van Den Ouden Soesterweg, bij Amersfoort, en aan de Lage Birckt).

Dáár was toen, juist tegenover de voordeur, de toegang tot het huis. In eene dubbele haag, eene lagere rand meidoorn aan de buitenzijde, en eene hoogere van beuken-heesters aan de binnenzijde, was een draaiend hekje, met twee vaststaande vleugels, en naar den weg daarvoor een hardsteenen stoep, van welken men, langs drie hardsteenen treden, afdaalde naar den Zwarten Weg.

Voorgevel van de predikantswoning in 1872
aan de huidige Peter van den Bremerweg

**Oostgevel van het pastoriehuis in 1886
met uitzicht op de tuin**

Mij is door eenen bejaarden inwoner van Soest verhaald, dat dáár, ten jare 1816, eene harddraverij van boeren-paarden is gehouden, ook door boeren bereden, waarvoor de Prins van Oranje (later Koning Willem II), prijzen had uitgelooft, en dat Hijzelf, staande op de hardsteenen stoep voor het hek der predikants-woning, daarvan toeschouwer was, dragende toen nog den arm in eenen doek; de Predikant W.G. van den Broek stond aan zijne zijde.

Dat "nieuwe Predikants Huis" was twee verdiepingen hoog. Het had aan den gesneden voorgevel, de vóórdeur, (eene boven- en onderdeur), twee ramen naar de oostzijde, en één kleiner raam naar de westzijde; boven drie ramen, en daarboven een groot zolderraam met houten luiken: aan weerszijde van dat raam een ovaal rond gat in den muur, waarin glas. Aan de oostzijde zes ramen beneden, en zes ramen boven, allen uitzijnde op den tuin. Aan de zuidzijde beneden twee ramen, en een kleiner raam van de keuken; boven twee ramen, en daarboven een groot zolderraam. Aan de westzijde twee ramen van de keuken; eene deur naar de keuken, een half raam, en twee ramen van het kamertje westelijk van de voordeur. Het is mij altijd voorgekomen dat deze westzijde van het huis, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk er later tegen aan gebouwd was; stellig was het ten minste van slechter materiaal, en met veel minder zorg, afgewerkt. Misschien is, behalve de keuken, een groot deel oorspronkelijk bergplaats geweest, voor turf en hout, en zoo al meer; maar toen later eene afzonderlijke schuur gebouwd was, is van die bergplaats in het huis eene kamer gemaakt, die heel gezellig gelegen was, alleen wat laag van verdieping.

Wellicht nadat de straatweg naar Naarden gelegd was, is de hoofdtoegang tot het huis naar die zijde overgebracht, en heeft men daar een dubbel inrijhek voor rijtuigen, en een kleiner voor voetgangers, gemaakt.

Het geheele terrein, waarop het huis staat, is twee en tachtig Aren groot, strekkende van den straatweg langs den Zwartten Weg, tot aan het begin van het Kort-Eind aldaar. Van het Kort-Eind door eene flinke sloot gescheiden, loopt de oostelijke grens daar langs voort. Aan de zuidzijde grenst het erf aan bouwland van burenen, wederom tot aan den straatweg. In den tuin loopt, rondom het huis een wandelpad, weleer tusschen eene dubbele rij platgeschoren lindeboomen; de buitenste rij daarvan was echter reeds vóór 1847 verdwenen, en de binnenste rij was ook al sedert jaren niet geschoren.

Van dezen werd langzamerhand om dan anderen een weggenomen, en in het gazon werden bloemperken aangelegd. Iets verder den tuin in was de moestuin, en nog verder een boomgaard, met meer dan 70 vruchtboomen; en aan het eind een boschje van opgaande eiken en andere boomen, waaronder eiken- en berken-hakhout, en wandelpaden er door.

In 1893 is het huis geheel verbouwd, van welk feit de heugenis ook in den vermelden gevelsteen is ingebeiteld: nu is de hoofd-ingang geheel naar de westzijde overgebracht.

ONBEWAAKTE OVERWEGEN IN VROEGER DAGEN

door J.M. Veenstra

In het herfstnummer 1986 van dit tijdschrift is een foto afgedrukt van de verongelukte verhuishwagen van de firma Haks. Ik herinner mij dit voorval nog goed, het moet omstreeks 1928 zijn gebeurd op de onbewaakte overweg op de Veldweg. De op de foto afgebeelde personen herken ik niet, ik weet wel dat bij dit ongeval geen slachtoffers waren te betreuren.

Onbewaakte overweg-ongelukken waren in Soest in die jaren geen uitzondering.

Van halve overwegbomen en/of knipperlichtinstallaties was nog geen sprake.

Het was dus zaak om bij het passeren van een overweg terdege uit te kijken. Overigens kondigde de toenmalige stoomlocomotief zijn komst aan door een aanhoudend belsignaal. Vandaar de bijnaam "Bello" voor het locaaltreintje.

Het gerucht dat weer een auto op een overweg was "gekraakt" verspreidde zich destijds snel en als jongens gingen we dan na schooltijd de brokstukken in ogenschouw nemen. Zo herinner ik mij dat in januari 1929 de wegen ijsbaan-glad waren ten gevolge van ijzel, waardoor een auto, beladen met vis, vanaf de Molenstraat onder "Bello" gleed. De vis lag wijd en zijd verspreid, maar ook hier geen persoonlijke ongelukken.

Helaas liepen niet alle overweg-incidenten zo goed af. Menigmaal waren gewonden of doden het resultaat, een enkele maal door vergaande

onvoorzichtigheid of roekeloosheid, zoals uit het volgende voorval zal blijken:

In de tijd dat het bezit van een auto nog hoge uitzondering was, bezat de heer Wouters, hoofd van de School met de Bijbel op Hees, zo'n gemotoriseerd voertuig. De heer Wouters stond in heel Soest bekend als een bijzonder gedurfd - zeg maar gerust roekeloos - automobilist. Moeders riepen hun kinderen binnen als zij wisten dat meester Wouters in aantocht was.

Zijn bekendste stunt was, wedstrijd rijden met de trein, wie het eerst over de overweg was. Hij won dit slechts met enkele meters ruimte, waarna hij de dodelijk geschrokken machinist met een triomfantelijk handgebaar groette.

Op zekere dag echter, kwam niet meester Wouters, doch "Bello" als overwinnaar uit de strijd. Prijs: drie mensenlevens; de heer Wouters, zijn medeinzittende echtgenote en een schoonzuster. Het einde van een Soester stuntman.

VAN DE REDACTIE

Er is, naar aanleiding van de geplaatste foto van de verongelukte verhuishwagen nog een reactie van ons lid J. Hoffman uit Alkmaar.

Hij schrijft dat de aanrijding van deze vrachtwagen met "Bello" heeft plaats gehad in 1927, op de Veldweg, de overweg bij smid Valkenet:

"Zeker was hierbij aanwezig de heer van Breukelen, die later zelf een transportbedrijf begon met Harry Gorissen, de latere eigenaar van "Soetax".

De heren van Breukelen en Gorissen waren beide getrouwd met dochters van Arie Kamerbeek, Kerkpad."

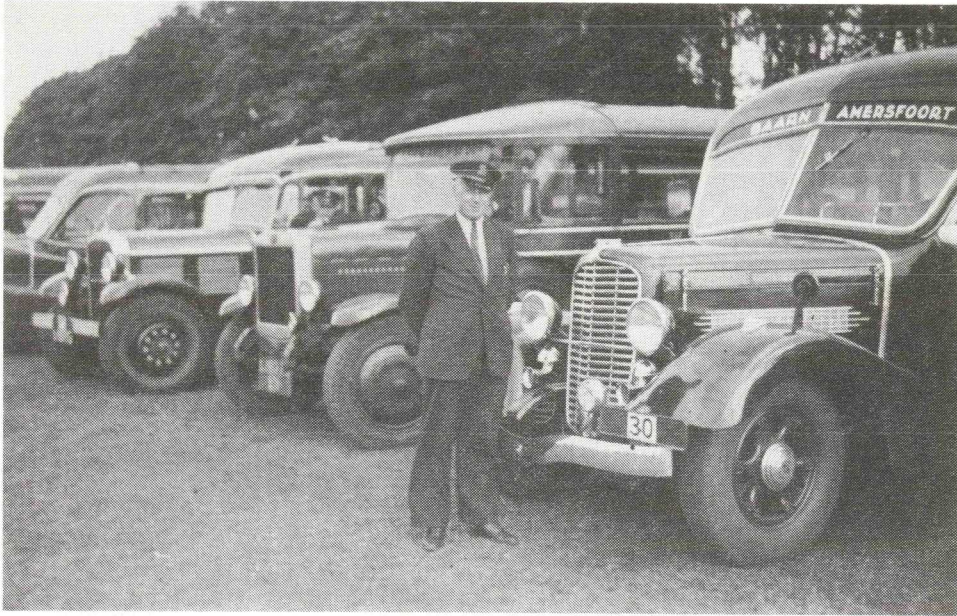
En heel dicht bij die Arie Kamerbeek woonde de heer Hoffman, ook aan het Kerkpad.

BUSHISTORIE

door Hans Kraal

In 1981 zou het voormalig busbedrijf Tensen vijftig jaar bestaan hebben. Helaas, de rode bussen hebben de halve eeuw niet gehaald. De vertrouwde Tensen-wagens zijn alweer zes jaar uit het Soester verkeer verdwenen en de gele C.N. Leylands zijn de opvolgers geworden. Voor 1931 werd de dienst Amersfoort-Baarn v.v. gereden door de firma Geerestein. In die jaren kostte een retourtje Keistad 40 centen en dat papierenstrookjeplaatsbewijs was nog doorlopend geldig ook. En dat was nog in de tijd dat men de hand opstak, als de bus naderde. Je stapte en route voor je eigen huis in en desgewenst ook nog wel uit. De rit was rechtstreeks, zonder overstappen en waarschijnlijk ondanks alle instapponthoud, nog sneller dan in de tegenwoordige tijd met alle omwegen door buitenwijken.

Van tijd tot tijd zette de chauffeur z'n wagen langs de kant van de weg en ging dan eerst eens op z'n gemak kaartjes verkopen, dus geen "entreegeld", zoals nu, zij het dan met strippenkaarten. Later kwam

P. Tensen als chauffeur voor zijn wagenpark ± 1935

er een conducteur in dienst en dat was de legendarische figuur Koppe. Hij was ooit nog werkzaam als koetsier op de paardetram, die een dienst reed van Soest naar 't station Baarn via de rijksweg en de Oranjeboom. De remise was op de plaats waar nu het Emmamonument staat. Koppe kende al z'n vaste klanten bij naam en toenaam en wist waar de reis heen was.

De dienst Amersfoort - Baarn werd in 't begin van het Tensen tijdperk nog uitgebreid met de lijn naar Soesterberg, welke eerst als route had: "achterom", waarmee oude Soestenaren bedoelden: over Nieuwstraat, Laanstraat, Beukenlaan en Nieuweweg naar de Kouwehoek, zoals daarmee destijds werd aangeduid de plaats hoek Eikenlaan - Birkstraat en alwaar overgestapt kon worden richting Amersfoort. Later werd de dienst Soesterberg uitgevoerd vanaf dit punt, waarbij dus "achterom" verviel en pas na de oorlog weer met een buslijn bediend werd.

Terwijl de laatste jaren iedere ondernemer tracht zijn wagenpark uit oogpunt van bedrijfsefficiëntie zoveel mogelijk te standaardiseren, bestonden vroeger busbedrijven uit een zeer gevarieerde collectie automerken en zodoende ook carrosserieën. In de dertiger jaren had Tensen o.a. op de weg: 1 Chevroletbusje (Soesterberg) en enkele Engelse Guy's, Fords en een Belgische Minerva. Van het merk Guy reden er twee z.g. zeswielaars, achter twee assen en in 't midden van de wagen twee langsbanken boven de wielen.

Het waren voor die tijd enorme bussen en toch maar voor 34 personen. Tegenwoordig zijn wagens voor zo'n vijftig passagiers heel gewoon. Een starre dienstregeling kende men niet. De aankomst- en vertrektijden werden bepaald door de dienstregeling van de NS, zodoende aansluiting gevend op de treinen in Amersfoort en Baarn. Het kon daardoor voorkomen dat er op bepaalde tijden twee verbindingen in één richting waren binnen een half uur, terwijl op andere uren van de dag er soms één rit per uur was.

De bus zorgde ook voor 't vervoer van de dagbladen, die uit Amersfoort meekwamen en bij de garage aan de Birkstraat door de "lopers" werden afgehaald. Daar was ook het punt, waar af en toe getankt werd en in die vroegere tijden was dat uitsluitend benzine, want de diesel was nog bezig met het ontgroeien van de kinderziekten. Pas na de oorlog kwamen bij Tensen de eerste diesels op de weg.

In de jaren '36 - '39 kwamen er wat modernere carrosserieën in bedrijf, waarbij het schuifdak z'n intrede deed. Bij mooi zomerweer deed de chauffeur het dak bijna over de hele wagenlengte open en dan zag je boven je hoofd de prachtige bladerenkoepel van de reeksen beuke- en eikebomen, die toen langs de hoofdweg stonden. Van deze imposante exemplaren is er vrijwel niet één meer over. Allemaal gesneuveld door ouderdom en dat wel in versnelde mate door gebrek aan zuurstof door het aaneengesloten wegdek van asfalt. Voor de oorlog kwam ook het toerwagenbedrijf tot ontwikkeling en de dagtochten naar Valkenburg en de Westerbouwing kosten f 4,50 per persoon.

Touringcar AS, 34 personen 1933

Een dagje naar de bollenvelden of bloeiende Betuwe was een zeer gewilde trip en vergde vaak wel drie bussen per keer. Wie reed er toen auto? Juist, alleen de upper-ten.

Is nu het drukke verkeer oorzaak van moeilijk tijdrijden, vroeger waren dat de boerenwagens, 's zomers vooral die met hooi waren beladen. En niet te vergeten de spoorbomen. 't Begon al meteen in Baarn, dan de van Weestraat en in Amersfoort de Vlasakkers. In Soest gingen de bomen al dicht als Bello net uit Baarn was vertrokken. Als het te lang duurde, was er nog wel eens een NS employé, die de bomen voor de bus nog wel even open wilde doen, hetgeen weer moeilijkheden opleverde

met de politie want de politiepost bivakkeerde in 't gemeentehuis en keek van daaruit precies op de overweg.

De chauffeurs hadden in die rustige tijden ook wel een streepje voor bij de politie. Iedereen kende iedereen "op Soest". Velen van de oudere Soesters zullen de namen van de stuurmannen uit die tijd zich nog wel herinneren: Van Riemsdijk, Gorlée, Stalenhoef, Tourné, van de Berg en Rouwendaal. En ook was er altijd nog een Geerestein, broer van de man, die het allemaal in de twintiger jaren begon.

Als de trein in Baarn eens wat te laat was, dan werd er door deze mannen wel even gewacht op de passagiers en als deze om inlichtingen vroegen, dan werden die uitvoerig verschaft, men had de tijd! Haltes werden op verzoek afgeroepen en dat kon best zonder microfoon.

Toen er in het begin van die technische voorzieningen als eerste ontwikkelingen in sommige touringcars een radio kwam, was dat wel het toppunt van vernuft. Op een dag dat tijdelijk op de lijndienst zo'n luxe wagen moest worden ingezet, beklagde een klant zich over de ritprijs, die toen net vijf cent verhoogd was, waarop de chauffeur antwoordde, dat het "met muziek iets duurder was".

In de jaren '38 - '39 en '40 nam Tensen de eerste Volvobussen in gebruik en die bevielen blijkbaar uitstekend, want het gehele wagenpark van ± 40 bussen bestond later uit dit merk. In de mobilisatie voor de oorlog '40 - '45 werden door de militairen Fordbussen gevorderd, waarbij Tensen ook twee V 8'en kwijtraakte. Van de toen 12 bussen gingen er enkele voorzien van persgascilinders in de mijnstreek rijden voor groepsvervoer. Twee wagens werden omgebouwd voor gewoon gasgebruik. Eén Volvo reed met een soort verhuishagen als aanhang en daarin bevond zich een grote gaszak, die aan de gasfabriek in Amersfoort voor elke rit naar Baarn en terug gevuld werd en met deze inhoud die opdracht maar net kon vervullen. Een van de twee Guy zeswielaars kreeg

Touringcar VOLVO ± 1950

een enorme kist over de volle lengte boven op het dak. Daarin dan ook weer zo'n gasreservoir. Het aantal storingen was groot en wanneer we dan bedenken, dat deze twee wagens het gehele vervoer naar Amersfoort moesten verwerken, dan begrijpen we dat dit dikwijls ook nog een overbelading ten gevolge had.

Toch is Tensen de oorlog niet slecht doorgekomen wat betreft het materieel. Van de twaalf bussen waren er nog zo'n zeven overgehouden en deze kwamen spoedig weer op benzine terug. Het vervoer nam toen zo'n omvang, dat ze alle zeven nodig waren voor de lijndienst, temeer daar "achterom" naar Soesterberg ook weer in gebruik kwam.

's Morgens en 's avonds waren er vaak per dienst drie wagens nodig voor de forensen en scholieren naar en van Amersfoort, waarbij er dikwijls haast net zoveel passagiers stonden als er zaten. En het ging allemaal goed, er zijn praktisch nooit ongelukken van enige betekenis geweest.

In de vijftiger jaren kreeg Tensen ook nog een lijn naar Hilversum te verzorgen en in samenwerking met de N.M.B. ontstond er een dienst op Utrecht, waarin de lijn naar Soesterberg werd opgenomen. Er is zelfs nog een aparte lijn geweest van Baarn over de Lage Vuursche en dan via de Wieksloot over Hees naar Soest-Zuid, doch deze dienst heeft het niet lang volgehouden en veranderde spoedig in ritten Hees - Baarn vice versa.

Wanneer we terugdenken aan de tijden rond de zestiger jaren toen het Soester busbedrijf tot z'n grootste bloei kwam en door overname van Dijkhuizen's onderneming ook nog het vervoer naar Spakenburg erbij ging horen, dan kunnen we ons moeilijk voorstellen, dat een jaar of tien later al het openbaar streekvervoer moest worden gesubsidieerd. De tijden van de grote welvaart waren angebroken en daarin speelde de particuliere mobiliteit zo'n grote rol, dat de streekbussen alleen in de spitsuren nog wel eens geheel vol konden rijden. Totdat misschien in een nabije toekomst door de verkeerstoeiname onze wegen nog meer files zullen moeten verwerken dan nu al het geval is. Maar dat we het openbaar vervoer nog ooit weer rendabel zullen maken, nee, die tijd komt niet meer terug.

J. F. Lüschen

Luxe Brood- en Banketbakkerij

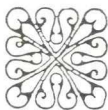

„De Kolonie”

Verlengde Kolonieweg 7

Soest

Specialiteit in Sportbeschuif

